

Δωρεές Μολδαβών Ηγεμόνων στο Άγιο Όρος

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)



[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=89572>]

Σε μια τέτοια κρίσιμη περίοδο ήρθε για ολόκληρο το Άγιον Όρος η μεγάλη δωρεά του Μολδαβού ηγεμόνα Βασιλείου Λούπου. Αναφερόμαστε στην αφιέρωση της μεγαλειώδους του μονής των Τριών Ιεραρχών στο Ιάσι, κατά το 1641[17], αφού ο πρίγκιπας είχε πληρώσει τους φόρους όλων των Αγιορειτικών μονών προς τους Τούρκους. Η πληρωμή αυτή δεν έγινε, βέβαια, ξαφνικά, αλλά βαθμιαίως, κατά τη διάρκεια όλης της ηγεμονίας του (1634-1653)[18]. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθανάσιος Πατελάρος έγραφε σ'ένα γράμμα, που ο Μελέτιος Συρίγος το έφερε στη Μόσχα, πολύ εγκωμιαστικά λόγια για τον ηγεμόνα: *“αρωγός προς όλους εκείνους που του ζητούσαν κάτι, που είχε πάντα το θησαυροφυλάκιό του ανοικτό και η ευσπλαχνία του αγκαλιάζει γεναιόδωρα όλους τους φτωχούς. Όπως ο ποταμός Νείλος ποτίζει ολόκληρη την Αίγυπτο, έτσι ο ισχυρός αυτός ηγεμόνας πλήρωσε όλα τα αναρρίθμητα χρέη του αγίου και ζωοδότου Τάφου και σκοπεύει να κάνει μια άλλη μεγαλύτερη ακόμη ελεημοσύνη”*[19] (μετάφραση). Και συνέχιζε: *“μοναδικός υποστηρικτής και μοναδική δόξα του ελληνικού μας έθνους, μοναδικό του φως...διότι οι Έλληνες δεν έχουν αυτοκράτορα, εσύ, άξιος μνημόνευσης, είσαι για μας αυτοκράτορας”*[20] (μετάφραση).



Ήταν όντως η περίοδος μεγάλων δωρεών, επειδή τότε, ο ηγεμόνας αυτός είχε αφιερώσει και άλλα μοναστήρια, εκτός από τη μονή των Τριών Ιεραρχών, μαζί με τις περιουσίες τους. Σ'ένα κυρόβουλλο της 20^{ης} Φεβρουαρίου 1702, που ανήκε στον Κωνσταντίνο Δούκα της Μολδαβίας, γράφονταν τα εξής: αφού ο Βασίλειος

Λούπου είχε αφιερώσει πρώτα στο Άγιον Όρος το μοναστήρι Κοπόου (του Αγίου Αθανασίου), έχτισε τη μονή των Τριών Ιεραρχών στην οποία είχε υπαγάγει τον Άγιο Αθανάσιο και, έτσι, αφιέρωσε τα δύο στο Άγιον Όρος[21].

Στις 6 Μαρτίου 1641 αφιέρωσε στους Τρεις Ιεράρχες και τον ηγεμονικό του ναό στην πόλη Bacău[22], ο οποίος χτίστηκε από τον Αλέξανδρο, γιό του Στεφάνου του Μεγάλου και ανοικοδομήθηκε από το Βασίλειο Βόδα. Η δωρεά αυτή επικυρώθηκε στις 18 Αυγούστου 1666 και από τον Αλέξανδρο Ηλιά[23].

Νωρίτερα, στις 2 Απριλίου 1656, ο Γιώργιος Στέφανος της Μολδαβίας, είχε παραχωρήσει στη μονή των Τριών Ιεραρχών το δικαίωμα ιδιοκτησίας στα χωριά Ταμασένι, Ρακιτένι και Ιουγκάνι, με σκοπό τη διατροφή των Ελλήνων δασκάλων που είχαν αντικαταστήσει τους Σλάβους. Ταυτόχρονα, τα χωριά αυτά απαλάσσονταν από τους φόρους[24]. Το γεγονός ότι, το 1656, υπήρχαν Έλληνες δάσκαλοι στους Τρεις Ιεράρχες, σημαίνει ότι τότε το μοναστήρι ήταν ήδη αφιερωμένο στο Άγιον Όρος[25].

Σιγά-σιγά, η μονή των Τριών Ιεραρχών περιέλαβε στην ιδιοκτησία της περισσότερα χωριά και κτήματα, αμπελώνες, λειμώνες, οίκους, ιχθυοτροφεία, μια σπουδαία περιουσία, η οποία, κατά το 1827, έδινε ένα ετήσιο εισόδημα 50.000 ρουμανικών πιαστρών ή 250.000 λεί[26].

Πέραν της μονής αυτής, εισόδημα στο Άγιον Όρος έδιναν και οι ηγεμόνες της Βλαχίας. Έτσι, ο Γρηγόριος Γκίκας (1659-1664) όριζε για όλα τα (20) μοναστήρια του Αγίου Όρους να βγάλουν ετησίως ανά 1.000 όγκους αλατιού από τα μεγάλα αλατωρυχεία. Έδινε άδεια στους πατέρες να πουλήσουν το αλάτι αυτό ή να το “κάνουν οτιδήποτε θέλουν τα μοναστήρια”[27].

[Συνεχίζεται]

[17] Ο BOGDAN, *Despre daniile...*, σ. 26 διευκρίνιζε ότι το έγγραφο διασώζεται στο αρχείο της μονής Διονυσίου. Ο NĂSTUREL, *Le Mont Athos...*, σ. 83 χρονολογεί την αφιέρωση κατά το 1645 (κατά τον Δ. Πετρακάκο, *Νέαι πηγαί των θεσμών του Αγίου Όρους*, Αλεξάνδρεια, 1915, σ. 17). Πολλά άλλα έγγραφα που αφορούν τη μονή Τριών Ιεραρχών διαφυλάσσονται, όπως είδαμε, στο αρχείο του Πρωτάτου και ταξινομήθηκαν από τον Χ. Γάσπαρη, ο.π. Πρίν απ’ αυτόν, ταξινόμησαν έγγραφα ο Ευλόγιος Βατοπαιδινός, ο Δανιήλ Δοχειαρίτης, ο Ιωασάφ ΑΓΙΟΠΑΥΛΙΤΗΣ, ο Γαβριήλ ΣΤΑΥΡΟΝΙΚΗΤΙΑΝΟΣ και ο Στέφανος ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΗΣ στο έργο: *Κατάλογος τῶν ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς ιερᾶς Κοινότητος ἀποκειμένων τυπικῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, χρυσοβούλλων βλαχικῶν καὶ κυροβούλλων, συγγιλλίων, φερμανίων καὶ διαφόρων ἄλλων ἐπισήμων ἐγγράφων*

, Αθήναι, 1921.

[18] N. IORGA, *Documente privitoare la istoria românilor culese de E. de Hurmuzaki*, vol. XIV, 1, Βουκουρέστι, 1914-1936 (= Hurmuzaki), σ. 441-2; Iorga, *Bizanț după Bizanț* (Βυζάντιο μετά το Βιζάντιο), εκδ. 1972, σ. 169 (ελλην. εκδ. 1984, σ. 183); ΜΑΜΑΛΑΚΗΣ, *Το Άγιον Όρος διά μέσου των αιώνων*, σ. 266. Ο Constantin COJOCARU, *Biserica Moldovei sprijinitoare a Orientului Ortodox, II, sec. XVII-XVIII* (Η εκκλησία της Μολδαβίας ως υποστηρίκτρια της Ορθοδόξου Ανατολής), "MMS", LXIII, 1987, αρ. 3, σ. 46 έλεγε πως ο ηγεμόνας πλήρωσε τα χρέη αυτά κατά το 1645.

[19] HURMUZAKI, XIV, 1, σ. 174, αρ. 256.

[20] Pr. Prof. I. RAMUREANU, *Contribuția Țărilor Române la dobândirea independenței naționale a poporului grec* (Η συμβολή των ρουμανικών χωρών στην απόκτηση εθνικής ανεξαρτησίας του Ελληνικού Λαού), "Biserica Ortodoxă Română", XC, 1972, αρ. 1-2, σ. 135.

[21] *Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva centrală a statului* (Ο κατάλογος των μολδαβικών εγγράφων στο κεντρικό κρατικό αρχείο), IV, Βουκ., 1970, σ. 31, αρ. 119; Ana DOBJANSKI, V. SIMION, *Arta în epoca lui Vasile Lupu* (Η τέχνη στην εποχή του Βασιλείου Λούπου), Ιάσι, 1979, σ. 32. Όσον αφορά τα δύο μνημεία, λεπτομέρειες βρίσκονται στον Nicolae STOICESCU, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova* (Βιβλιογραφικό ευρετήριο περιοχών και μεσαιωνικών μνημείων στη Μολδαβία), Βουκ., 1974, σ. 480-485; G. BALS, *Bisericile și mănăstirile moldovenești din veacurile al XVII-lea și al XVIII-lea* (Οι εκκλησίες και τα μολδαβικά μοναστήρια στους 17 και 18 αιώνες), Βουκ., 1933, τομ. Ι, σ. 128.

[22] STOICESCU, *Repertoriul bibliografic....*, σ. 41.

[23] Κρατικά Αρχεία Βουκουρεστίου (KAB), χειρ. 579, φ. 40, 43-44.

[24] *Catalogul doc. Moldovenești*, III, 1653-1675, Βουκ., 1968, αρ. 180.

[25] Υπάρχουν γνώμες σύμφωνα με τις οποίες η αφιέρωση έγινε κατά το 1646 – N. IORGA, *Inscripții din bisericile României* (Επιγραφές στις εκκλησίες της Ρουμανίας), τομ. II, Βουκ., 1906, σ. 146; Marin POPESCU SPINENI, *Procesul mănăstirilor închinete*, Βουκουρέστι, 1936, σ. 131.

[26] MOISESCU, *Contribuții....*, σ. 245; COJOCARU, *Biserica Moldovei...*, σ. 46. Στο Ιάσι, το μοναστήρι κατείχε ένα πανδοχείο και 20 οίκους, 32 μαγαζιά, συν άλλα 150

μαγαζιά (πραβαλίες) με εμβατικό (ετήσιο ενοίκιο), 73 στρέμματα αμπελώνες. Όλα αυτά έκαναν να γίνει το μοναστήρι των Τριών Ιεραρχών από τα πλουσιότερα στη Μολδαβία – βλ. HURMUZAKI, V, *supl. I*, σ. 13-23; BODOGAE, *Ajutoarele...*, σ. 84.

[27] ΤΣΙΟΠΑΝ, *Σχέσεις των Ρουμανικών Χωρών...*, σ. 135; BODOGAE, *Ajutoarele...*, σ. 83; MOISESCU, *Contribuții...*, σ. 245; ΜΑΜΑΛΑΚΗΣ, *Το Άγιον Όρος....*, σ. 267. Το κυρόβουλλο σχετικά με τη δωρεά αυτή υπενθύμιζε πως ο Ιερεμίας Μοβίλα και ο γιός του, Κωνσταντίνος, είχαν κάνει την ίδια χειρονομία, πράγμα που σημαίνει ότι αυτή η δωρεά είναι παλαιότερη – IORGA, *Muntele Athos...*, σ. 509-511.